

Filosofie

Ve filosofii nemůžeme mluvit o obecně platných (filosofických) poznatcích. To jistě neznamená, že se při filosofování bez poznatků objedeme, ale nejsou to nikdy poznatky ve vlastním slova smyslu filosofické, nýbrž buď založené na obecné nebo vlastní jedinečné zkušenosti, zejména pak na různých vědách. Co filosofii jak na zkušenosti v široce obecném smyslu, tak na práci odborných věd mimořádně zajímá, nejsou samy poznatky, nýbrž způsob, jak se k nim dospělo, jak jsou zapojeny do širších souvislostí a jak se s nimi dále pracuje. Filosofie je především reflexe: podrobuje reflexi myšlení a myšlení a na myšlení založenou praxi (vědeckou, politickou, náboženskou atd.). Nezůstává však jen u tohoto jakoby rentgenového prosvěcování toho, co je nám obvykle přístupno jen na povrchu, jen aby odhalila to, co je zatím, uvnitř, v hloubce, ale pokouší se to, co tam najde, vylepšit, opravit, napravit. A to je samozřejmě možné pouze za toho předpokladu, že tam najde chybu, které správně porozumí. Filosofie je proto především orientována na chyby a omyly a na jejich odhalování. Právo na to si musí vždy znovu uhájit tím, že především odhaluje omyly a chyby vlastní. Nedělá to z nějaké posedlosti, z jakéhosi zvráceně přehnaného perfekcionismu, nýbrž proto, že od některých chyb a omylů něco významného očekává. Systematické a principiální kritické odhalování chyb a omylů představuje totiž nikoliv těkání, nýbrž skutečnou cestu. Není to jistě cesta přímá, ale je plná zákrutů, někdy divných, často však i zajímavých návratů, které nejsou pouhým opakováním – ale je to cesta odněkud někam, i když nevíme bezpečně ani odkud, ani kam. Je to něco podobného jako u osudů živých bytostí na naší planetě, jenomže v tomto případě jde o osudy myšlenek. A filosofie se navíc pokouší tuto svou cestu pochopit a tak se v jejím pokračování lépe orientovat.

(Berlin, 930522-1)

[Záznam nalezen mezi kartotéčnými lístky v AUK. Pozn. red.]